

Øster-Gønge herreds, Gers herreds og andre herreders dombøger, provstejournaler og optegnelser over bondedødsboer i forskellige herreder. Varsomt og forsigtigt drages slutninger fra dette spredte og hullede materiale. Dets bæreevne som aftegnende tilstande og stemninger i almindelighed overakcentueres aldrig. Som en rød traad gennem de fleste kapitlers henvisninger findes den gode præstemand i Kaagerød, *Sten Jakobsens* navn. Hans bog »Den nordiske krigs krønike« er den bedste samtidige kilde til den skaanske krigs historie, men tillige, som professor Fabricius smukt skriver, Skaanelands sidste bidrag til den danske litteratur.

Ved sin rolige ligevægtige betragtning af baade dansk og svensk politik, ved sin af varm følelse gennemtrængte og dog nøgterne skildring af Skaaningerne under krigens prøvelser faar professor Fabricius' bog en særlig værdi ud over den forskningsmæssige indsats, der er gjort.

En dansk historiker har sat sig ved nordisk samforstaaelses vævestol og vævet sit islæt. Traadene er kostelige. De er det dansk-svenske Skaanelands hjærtetrengte

Astrid Friis

Axel Linvald: Kong Christian VIII.

Norges Statholder 1813-1814. Kbh. 1952. 248 Sider.

Der er gaaet ti Aar, siden Axel Linvald udgav første Del af sit Værk om Christian VIII (se 11. Rk., I, S. 483—87). Det er maaske noget længere, end man kunde have ventet, eftersom Forfatteren allerede ved Fuldendelsen af første Bind var naaet gennem Stoffet til andet. Med en vis Ængstelse maa man spørge, hvor mange Tiaar der endnu vil forløbe, før Kronen er sat paa dette Størværk. Imidlertid, det har været bevægede Tider for os alle, hvis Oplevelser baade har sinket og udviklet. Det skal i hvert Fald siges med Styrke om Linvalds sidste Bind, at Hastværksarbejde er det ikke. Det spænder kun over tre Fjerdingaar af Prinsens Liv, men har man læst det, staar det en klart, at baade Forfatteren og hans Objekt befinder sig i en opadgaaende Linie. Man vil ikke tælle Axel Linvald blandt de store Stilister, men han er afgjort en fremragende Historieskriver. Han behersker et uhyre Stof med Sikkerhed og Lethed, han fortæller og afhandler, og han stiller ikke paa noget Punkt sin egen Forfatterpersonlighed ubehageligt frem. Han virker saglig, men ikke tør, og han er ikke uden et stilfærdigt Lune. Den Mand, han skildrer, staar ogsaa i den opgaaende Sols Tegn. I Beretningen om de Hændelser, der

gik forud for det egentlige Drama i Norge 1814, er der givet en saa indgaaende og sympatisk Analyse af Prins Christian Frederik, at han staar for os med levende og lysende Farver. Det var ikke nogen ringe Mand, der tog Styret i Norge, og begge Lande har Grund til at glædes over det Billede, Linvald giver af ham.

Maaske har den norske Historieskrivning mindst Grund til Glæde, for saa vidt som Linvalds Fremstilling af Christian Frederiks Gerning i Norge for Januar 1814 giver meget væsentlige Korrektiver til den gængse norske Opfattelse. Problemet er det: Var det Norge, der erobrede den unge danske Prins, eller var det ham, der erobrede Norge? Linvald giver her saa lidt som andre Steder noget kategorisk-polemisk Svar, men den røde Traad i hans Fremstilling er den, at Prinsen vel i høj Grad paa-virkedes af eksisterende norske Strømninger og Ønsker, men at han gennem en personlig Udvikling skabte sig sin egen Opfattelse af Sagen, saaledes at der ved Periodens Udløb, da Baandet mellem Norge og Danmark brødes, stod en enig Front færdig til Kamp. Det er det, der giver Linvalds Bog saa stort Perspektiv, at vi ser Traadene spindes og Sporene lægges til det store Drama i 1814. Hvad man før har taget som et pludseligt Udslag af national Krænkelse og personlig-ærgerrig Idealisme, var solidt forberedt gennem tre Fjerdingaars Samarbejde mellem en Nation og en Mand. Det er muligt, at Linvald trækker denne Linie vel stærkt op hist og her, om Hovedresultatet kan der ikke være Tvivl, og det føles betydningsfuldt og velgørende af alle, der tror paa de dybe Sammenhænge bag Dramaet og paa den personlige Indsats i Verdenshistorien.

Til Skabelsen af dette Resultat har Linvald kunnet benytte ikke blot det rige Materiale, som danske Arkiver gemmer, og som for en stor Del kun har været tilgængeligt for ham, men ogsaa, hvad der er mere Grund til at markere, selve Statholderskabets Arkiv, som norske Historikere mærkeligt nok ikke har inddraget i deres Studier. Ved hans Fremstilling og udførlige Noter og Henvisninger staar man derfor paa sikker Grund.

Ejendommeligt nok er det ikke lykkedes at opklare den egentlige Begyndelse til det hele. Hvorfor sendte Frederik VI sin unge Fætter til Norge i Maj 1813, efter at han flere Gange tidligere havde afslaaet hans Ønske derom? Noget dokumenteret Svar herpaa har Linvald ikke. Men det er nok berettiget, naar han afviser Sverre Steens Forklaring, at Kongen regnede med, at Prinsen i Nødsfald skulde stille sig i Spidsen for et selvstændigt norsk Rige og hindre Foreningen med Sverige. »Prins Christian Frederik blev ikke statholder for at forebygge Norges løsrivelse.

Snarere skyldtes hans udnævnelse, at kongen betragtede faren som afværget.»

Er der Grund til at tro, at Prinsen selv har gjort sig andre Tanker? Hvis han har det, har han i hvert Fald ikke givet dem Udtryk. Skønt han paa væsentlige Punkter var dybt uenig med Kongen, viste han fuld Loyalitet over for ham. Efter Linvalds Mening er Forholdet mellem dem blevet bedre under Samarbejdet. Ogsaa Christian Frederiks Optræden over for Nordmændene er baaret af Samfølelsen med Danmark og dets Konge. Af stor Interesse er i denne Henseende Linvalds Fremstilling af Begivenhederne ved Bankmødet i Kristiania Dec. 1813—Jan. 1814, da flere af de Delegerede havde til Hensigt at søge Prinsen udraabt til Konge af Norge. Det synes givet, at Prinsen har kendt disse Ønsker, men at han ikke i mindste Maade har søgt at udnytte dem.

Man kan sige, at dette Bind af Linvalds Værk kun giver et Forspil. Ja, vel, men netop Forspillene til de store Begivenheder er af afgørende Betydning for Forstaaelsen. Vi ser nu først med Spænding Behandlingen af Aaret 1814 i Møde. Paa en Maade blev Christian Frederiks Gerning da jo det eneste Drama i hans politiske Liv; det er behandlet ofte og dygtigt, men vi glæder os til at se det belyst ud fra Linvalds Viden og Ræsonnement. Saa meget mere som vi derefter med endnu større Forventning ser frem mod Fortsættelsen. Vil det lykkes Linvald at naa til Vejs Ende, og vil han saa have skabt et helt Billede med Lys og Skygge af denne Danmarks mest begavede Konge?

Store Opgaver venter denne danske Historiker. Han har til fulde bevist sin uheldede Forstaaelse af det øvrige Norden. Men Norden har ogsaa en Grænse og en Kamp mod Syd.

Poul Engelstoft.

**Harald Jørgensen: C. N. David (med Forord af C. L. David).
Kbh. 1950. 536 Sider.**

Efterhaanden begynder Levnedsskildringerne af Mændene fra 19. Aarhundrede at komme frem, og Forfatterne er ikke længere mere eller mindre faderbetagne Sønner, men Forskere, der har deres egne Maal. En bemærkelsesværdig Interesse samler sig stadig om D. G. Monrad, men ogsaa Tscherning har i de senere Aar faaet sig en dygtig Biograf. Nu er der altsaa fulgt en Bog om C. N. David. — Det kan egentlig ikke undre. David var en sælsom og mangesidet Skikkelse i dansk offentligt Liv gennem